

PŘEDMĚTY DSP OBECNÁ JAZYKOVĚDA A TEORIE KOMUNIKACE

Teorie struktury a systému (fraktální struktura jazyka)

prof. RNDr. dr hab. Jan Andres, DSc.

Matematické základy kvantitativní lingvistiky. Zvláštní zřetel: Hřebíčková hypotéza o fraktální struktuře jazyka. Vybudování pojmového aparátu – různé typy fraktálů a referenčních prostorů. Analýza textů autorů jako B. Mandelbrota, L. Hřebíčka, R. Köhlera...

Literatura:

Hřebíček, L.: Vyprávění o lingvistických experimentech s textem. Praha, Academia, 2002

Čech, R. – Altmann, G.: Problems in Quantitative Linguistics 3, Lüdenscheid, Ram – Verlag, 2011

Vědní metodologie se zřetelem k problémům verbální komunikace

prof. PhDr. Petr Karlík, CSc.

Cílem je zprostředkovat studentovi základní orientaci v teoretických koncepcích, které má jazykověda k dispozici k poznávání jazyka jakožto stavu lidské mysli (kognitivní lingvistika, generativní lingvistika, sémantika) a jakožto formě angažování se člověka v sociální interakci (pragmatika). Student má být schopen těmito teoriím rozumět tak, že bude vědět, jakou teorii má zvolit pro reflexi toho kterého jazykového jevu, a bude i schopen tuto teorii sám studovat.

Literatura:

Dočekal, M. Vázané proměnné v češtině. Brno, 2005

Hirschová, M. Pragmatika v češtině. Olomouc, UP, 2006

Aktuální metody zkoumání verbální komunikace

prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.

Absolventi doktorandského studia by se měli seznámit se současnými metodami výzkumu verbální komunikace, které vycházejí z perspektivy sociolingvistické (*code switching*, *code mixing*), pragmatické (řečové akty, maximy, presupozice a implikatury, kontextualizace), z analýzy diskurzu (*discourse strategies*) a z etnometodologické konverzační analýzy. Tento komplex přístupů by si měli osvojit a umět ho aplikovat při procesuálně a funkčně pojaté analýze

- komunikačních událostí monologických i dialogických
- dialogů asymetrických (institucionálních) i symetrických (konverzačních)
- komunikátů psaných i mluvených (včetně současné profilace pohybu mezi psaností a mluveností)

Důraz bude kladen i na schopnost pořizování a využívání transkriptů mluvených a psaných projevů.

Literatura:

Kořenský, J. – Hoffmannová, J. – Jaklová, A. – Müllerová, O., Komplexní analýza komunikačního procesu a textu. České Budějovice, 1987 a další vydání

Hoffmannová, J.: Stylistika a... Praha, Trizonia, 1977

Hoffmanová, J, - Müllerová, O. – Zeman, J.: Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách. Praha, Trizonia, 1999

Kaderka, P. – Svobodová, Z.: Jak přepisovat audiovizuální záznam rozhovoru? Jazykovědné aktuality, 43, č. 3 – 4, 18 - 51

Formální lingvistika

prof. PhDr. Eva Hajičová, DrSc.

Vymezení oboru formální lingvistiky, kritické porovnání s tradičními i moderními přístupy v naší i světové lingvistice. Podrobnější výklad o několika nejvýznamnějších přístupech moderní formální lingvistiky, a to chomskyanského GB a minimalismu, lexikální funkční gramatiky J. Bresnanové, teorie optimalismu, kategoriální gramatiky a různých přístupech gramatiky závislostní. V celém výkladu bude brán výrazný zřetel na strukturální lingvistiku Pražské školy a její výsledky.

Literatura:

Hajičová, E. e. a. Úvod do teoretické a počítačové lingvistiky. 1.sv., Praha 2003

Sells, P.: Lectures on Contemporary Syntactic Theories. Stanford 1985

Stockwell, R.M. Foundations of Syntactic Theory. New Jersey 1977

Teorie komunikace se zvláštním zřetelem ke komunikaci verbální

doc. PhDr. Milada Hirschová, CSc., DSc.

Hlavní tematické okruhy:

1. základní vymezení komunikace a komunikátu;
2. komunikační situace;
3. formální sémantické a pragmatické rysy verbální komunikace;
4. řečové jednání;
5. monolog a dialog;
6. definice diskursu, jeho typy;
7. konverzační analýza.

Literatura:

Hirschová, M. Pragmatická motivace v psané podobě češtiny. Naše řeč 94, 2011, s.169 – 180

Tzv. primární ilokuce, větný modus a kondicionál. Bičan e. a. (eds.) Karlík a továrna na lingvistiku. 180 – 189, Brno 2010

Nezdvořilost jako pragmalingvistický fenomén. Sb. prací FF MU A 58, Linguistica Brunensia, Brno, 2010, 273 - 285

Kontexty kontextu v současné pragmalingvistice. Sb. Prací FF MU, Brno, 2009, 34 – 46

Teorie nových médií a lingvistika z hlediska sémiotického

prof. PhDr. Jan Kořenský, DrSc.

Vývoj mediačních technologií, jejich institucionalizace má významný vliv na strukturu komunikačních vztahů jako celek, zejména v sémiotickém smyslu. Proměny struktury spočívají v proměnách vztahů mezi médiem, kanálem a substanční povahou kódu.

Literatura:

Kořenský, J. Člověk, řeč, poznání, UP Olomouc 2004, 114 s.

Foret, M. e. a., eds. Média dnes. Olomouc, UP, 2008

Kultura, média, komunikace. Olomouc, UP, 2009, 249 s.

Čmejková, S. – Hoffmannová, J. eds: Jazyk, média, politika. Academia, 2003, 258 s.

Filozofie ve vztahu ke zkoumání řečové činnosti

prof. PhDr. RNDr. Jan Štěpán, CSc.

Hlavní problémy filozofie jazyka:

- význam
- reference
- kompozionalita
- de dicto, de re
- anafora
- propoziční postoje
- interpretace a překlad
- mluvní akty a interpretace

Literatura:

Kamhal, D.: Význam a jazyková prax. Olomouc, UP, 2003

Materna, P. Svět pojmů a logika. Praha, Filosofia, 2000

Raclavský, J.: Individua a jejich vlastnosti. Olomouc, 2011

Jména a deskripce. Olomouc, 2009

Štěpán, J.: Jazyk – Logika – Filosofie. Olomouc, UP, 2004